

Sygnatura akt I C 789/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2022 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący	Sędzia SO Paweł Lason
Protokolant	Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 20 września 2022 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa **R. N. (1)**

przeciwko **K. N. (1) (obecnie J.)**

o stwierdzenie nieważności umowy

1. oddała powództwo;
2. zasądza od powoda R. N. (1) na rzecz pozwanej K. J. kwotę 5.417 (pięć tysięcy czterysta siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 789/21

UZASADNIENIE

Powód R. N. (1) pozwem z dnia 27 maja 2021 roku wniósł o stwierdzenie nieważności umów darowizn z dnia 16 października 2015 r. oraz z dnia 29 lipca 2016 r., na mocy których darował pozwanej K. N. (1) nieruchomości w postaci działek oznaczonych numerami (...) położonych w obrębie B., w gminie K., w powiecie (...), w województwie (...) o łącznym obszarze 1 hektara i 70 arów, nieruchomość gruntową położoną w miejscowości K. R., w gminie K., w powiecie (...), w województwie (...), o obszarze 1 hektara 1 42 arów stanowiącą działkę oznaczoną nr (...); nieruchomość gruntową położoną w miejscowości B., w gminie K., o obszarze 8 hektarów i 50 arów składającą się z działek oznaczonych nr (...).

W uzasadnieniu powód wskazał, że w momencie dokonywania obu darowizn znajdował się w stanie wyłączającym świadome, albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. W ocenie powoda „pозwana w zмowie matką, wywołała błąd podstępnie - upiła powoda, a następnie zawoziła do notariusza celem sporządzenia umów darowizn”. Wskazane okoliczności zdaniem powoda wyczerpały przesłanki wynikające z treści przepisu art. 82 k.c. oraz art. 86 § 2 k. W pozwie powód wnosil o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych.(-k. 1-4)

W odpowiedzi na pozew pozwana K. N. (1) wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwana zaprzeczyła, aby w chwili dokonywania darowizn powód znajdował się w stanie wyłączającym świadome, albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Pozwana podniosła, że ani ona ani jej matka nigdy nie upijały powoda w

celu wywołania błędu i sporządzenia umów darowizn, a żaden z przedstawionych przez powoda dowodów nie odnosi się do stanu powoda w chwili dokonywania przedmiotowych czynności prawnych.

Sąd Okręgowy ustalił następuje:

W dniu 16 października 2015 r. R. N. (2) przed notariuszem D. J. (1) w R. dokonał na rzecz córki K. N. (2) darowizny działek oznaczonych numerami (...) położone w obrębie B., w gminie K., w powiecie (...), w województwie (...) o łącznym obszarze 1 hektara i 70 arów, nieruchomości gruntową położoną w miejscowości K. R., w gminie K., w powiecie (...), w województwie (...), o obszarze 1 hektara 1 42 arów stanowiącą działkę oznaczoną nr (...); nieruchomości gruntową położoną w miejscowości B., w gminie K., o obszarze 8 hektarów i 50 arów składającą się z działek oznaczonych nr (...).

/ okoliczności niesporne/

W dacie dokonywania pierwszej darowizny tj. w dniu 16 października 2015 r. udał się do Kancelarii Notarialnej przy ul. (...) samochodem pożyczonym od R. B. (1). Powód prowadził auto i był trzeźwy. Przed udaniem się do notariusza powód pojechał po pozwaną do szkoły, a stąd razem udali się do notariusza celem zawarcia umowy.

R. B. (1) oraz jego małżonka E. B. byli obecni w tym samym czasie w Kancelarii Notarialnej, bowiem powód bezpośrednio przed dokonaniem darowizny na rzecz córki sprzedał małżonkom B. inną nieruchomość. Umowa notarialna kupna sprzedaży między powodem a małżonkami B. była dokonywana przed tym samym notariuszem tuż przed aktem notarialnym darowizny na rzecz pozwanej.

/dowód: zeznania pozwanej 58 verte-59, R. B. (2) -k. 98-99, E. B. -k. 99-100, P. N. 100-101, W. R. -k.102-103/

W dacie dokonywania drugiej z darowizn, tj. 29 lipca 2016 r. powód, pozwana oraz matka pozwanej J. N. wraz z J. J. wspólnie udali się do Kancelarii Notarialnej przy ul. (...) w R..

Nieruchomość darowana pozwanej na mocy umowy z dnia 29 lipca 2016 r. została (poza działką nr (...) położoną w B., dla której prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Radomsku V Wydział Ksiąg Wieczystych księga wieczysta o nr (...)) sprzedana na rzecz J. J.. Cena uzyskana ze sprzedaży została w całości przeznaczona na spłatę zaciągniętych przez powoda zobowiązań pieniężnych.

/ dowód: zeznania powoda -k. 58 i v, -k.59 i verte , -k. 155-156, pozwanej -k. 58 verte-59, zeznania świadków J. N. - k. 59 verte -60 verte, M. N. -k. 94-95, J. J. -k. 95-98/

Przedmiotem darowizny z dnia 29 lipca 2016 była nieruchomość wchodząca w skład majątku wspólnego ówczesnych małżonków - rodziców pozwanej, tj. R. i J. N..

Powód R. N. (1) do 9 listopada 2018 roku był mężem matki pozwanej J. N.. Małżeństwo rodziców pozwanej zostało rozwiązane przez rozwód wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny wyrokiem z dnia 9 listopada 2018 roku wydanym w sprawie o sygn. akt I C 1176/17 z orzeczeniem o wyłącznej winie powoda R. N. (1). Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnimi braćmi pozwanej powierzono matce. W toku postępowania rozwodowego Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim ustalił, że zawinienie powoda polegało przede wszystkim na nadużywaniu alkoholu, które doprowadziło do zaniedbania obowiązków rodzinnych, rozkładu pożycia rodzinnego, stanowiło zagrożenie spokoju i bezpieczeństwa rodziny. Nałóg powoda miał destrukcyjny wpływ na dzieci małżonków. Nadużywanie alkoholu stanowiło przyczynę dopuszczania się zniewag słownych przez powoda. Doszło do zaniku zainteresowania żoną i dziećmi i do zaniku więzi rodzinnych. Jednocześnie powód naruszył obowiązek dochowania wierności i lojalności wobec matki pozwanej.

Materiał dowodowy zgromadzony w sprawie rozwodowej rodziców pozwanej jednoznacznie wskazuje na karygodne postępowanie powoda względem członków najbliższej rodziny.

Problemy w rodzinie N. pojawiły się już wiele lat przed orzeczeniem rozwodu. Powód zaciągał kredyty, których nie spłacał, był również uzależniony od alkoholu.

/ dowód: zeznania świadka J. N. -k. 59 verte-60 verte, wyrok SO w Piotrkowie Tryb. z dnia 9 listopada 2018 roku I C 1176/17-k. 37 wraz z uzasadnieniem -k. 38-44 verte, akta sprawy SO w Piotrkowie Tryb. I C 1176/17/

Powód w okresie od 2013 do 2018 rok przebywał za granicą: początkowo w Niemczech, a następnie w Anglii. Powód bardzo rzadko przyjeżdżał do kraju (2 razy w roku). Córki powoda , w tym pozwana K. N. (1), wielokrotnie odwiedzały powoda za granicą, równie po dokonaniu przedmiotowych darowizn.

W 2018 roku powód wrócił do kraju i wówczas rozpoczął diagnostykę uzależnienia, a następnie leczenie.

/dowód: zeznania powoda -k. 58 i v, -k.59 i verte , -k. 155-156 ,pozwanej -k. 58 verte-59, zeznania świadków J. N. -k. 59 verte -60 verte, M. N. -k. 94-95, P. N. -k. 100-101, W. R. -k. 102-103, dokumentacja lekarska powoda -k. 5-14/

W zaświadczeniu o stanie zdrowia z dnia 20.11.2019 r. u powoda „objawy neurologiczne pod postacią niedowładu kończyn dolnych i zaburzeń równowagi”.

/ dowód: zeznania świadków: P. N. -k. 100-101, W. R.-k. 102-103, zaświadczenie o stanie zdrowia z dnia 20.11.2019 -k. 5-6/

W okresie od 10 lutego 2019 roku do 14 lutego 2019 roku powód był hospitalizowany z powodu: stwardnienia rozsianego.

/ dowód: karta informacyjna leczenia szpitalnego -k. 7-8/

Orzeczeniem z dnia 21 maja 2019 roku (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności w R. zaliczył powoda do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności, której początek określono na 25 kwietnia 2019 r, która była związana ze "znacznie ograniczoną możliwością samodzielnego poruszania się”.

/dowód: Orzeczenie Powiatowej Komisji do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w R. z dnia 21 maja 2019 roku -k. 9-10/

Karta informacyjna leczenia szpitalnego z dnia 13.12.2018 r. dotyczy diagnostyki z powodu niedowładu kończyn (triparezy).

/ dowód: karta informacyjna z dnia 13.12.2018 r-k. 11-13/

Przed Sądem Rejonowym w Radomsku, Wydział I Cywilny, sygn. akt I C 1109/18, toczy się postępowanie o odwołanie darowizny dokonanej przez powoda na rzecz pozwanej z uwagi na jej rażąca niewdzięczność (brak wsparcia w chorobie, brak pomocy i wsparcia po utracie pracy, a w sprawie rozwodowej "przyjęła stronę matki".)

/ okoliczność niesporna/

Powód R. N. (1) zainicjował przeciwko byłej małżonce J. N., postępowanie karne, którym zarzucił byłej małżonce J. N. podrobienie podpisu na dokumencie.

/ dowód: akta Prokuratury Rejonowej w Radomsku Ds. 22/2018 /

W czasie sporządzania aktów notarialnych, których nieważności domaga się powód nie pozostawał on pod wpływem alkoholu. Po żadnej ze stron czynności prawnej nie wystąpiły zachowania, które spowodowałyby uzasadnione wątpliwości co do zdolności czynności prawnej osób przystępujących do tych czynności.

/ dowód: zeznania świadków pozwanej -k. 58 verte-59, zeznania świadków J. N. -k. 59 verte -60 verte, D. J. (1) -k. 92/

Akty notarialne, obejmujące darowizny z dnia 16 października 2015 r. oraz z 29 lipca 2016 r. zostały odczytane wszystkim uczestnikom dokonywanej czynności prawnej odczytane, a po ich przyjęciu podpisane .

/dowód: zeznania świadka D. J. (2) -k. 92, akty notarialne -k. 136-143/

Pozwana K. N. (1) w dacie przekazania przedmiotowych nieruchomości była osobą pełnoletnią

/ okoliczność niesporna/

Dokonane darowizny były przez powoda zaplanowane i przemyślane. Powód przed podpisaniem umów negocjował warunki oraz uczestniczył we wszystkich etapach zawierania umów.

W trakcie negocjacji dotyczących ceny sprzedaży jak i kwestii formalnych związanych z podpisaniem umów oprócz powoda i kupujących obecna była ówczesna małżonka powoda J. N..

W dacie podpisywania umów z dnia 16.10.2016 oraz 29 07.2016 powód miał możliwości świadomego i swobodnego dokonania zaskarżonych czynności.

/ dowód: zeznania świadka M. N. -k. 94-95, świadka D. J. (2) -k. 92, akty notarialne -k. 136-143 J. J. -k. 95-98, R. B. (2) -k. 98-99, E. B. -k. 99-100, P. N. 100-101, W. R. -k.102-103/

W latach 2013-2018 powód bardzo rzadko przyjeżdżał do Polski, a jego kontakty z rodziną były znikome.

W 2017 roku powód przekazał swojemu bratu w darowiźnie ziemię z zabudowaniami. Był to spadek po rodzicach.

/dowód: zeznania powoda -k. 58 i verte oraz -k. 59 v , -k. 155-156, zeznania świadka P. N. -k. 100-101/

Rodzina powoda od wielu lat pozostaje w konflikcie z byłą żoną powoda. Nie utrzymują ze sobą kontaktów.

/dowód: zeznania świadków J. N. -k. 59 verte -60 verte, M. N. -k. 94-95, P. N. -k. 100-101, W. R. -k. 102-103/

W okresie od 2013 do 2018 roku powód przebywał głównie poza krajem. W tym czasie R. N. (1) praktycznie nie utrzymywał kontaktów z rodzeństwem. Do Polski przyjeżdżał 2 razy w roku i zaraz wyjeżdżał ponownie.

/ dowód: zeznania powoda -k. 58 i v, -k.59 i verte , -k. 155-156 , pozwanej -k. 58 verte-59, zeznania świadków J. N. -k. 59 verte -60 verte, M. N. -k. 94-95, P. N. -k. 100-101, W. R. -k. 102-103/

Relacje powoda z bratem P. N. ociepliły się dopiero po powrocie powoda do kraju, kiedy pojawiły się u powoda problemy zdrowotne.

P. N. z uwagi na pogarszający się stan zdrowia obecnie opiekuje się bratem. Ma pretensje, że musi to robić w sytuacji kiedy dzieci i była żona powoda nie chcą tego robić.

/dowód: zeznania świadków: J. N. -k. 59 verte-60 verte, P. N. -k. 100-101, W. R.-k. 102-103/

Powód od wielu lat posiada uprawnienia do prowadzenia pojazdów i nigdy tego uprawnienia nie został pozbawiony. Powód wiele podróżował, pracował za granicą, wielokrotnie sam prowadził samochód. Za granicą powód wykonywał prace jako pakowacz mięsa, kierował samochodem.

W czasie rozprawy rozwodowej , która została zainicjowana przez powoda w 2017 roku, powód nie korzystał z pomocy pełnomocnika z urzędu. W czasie rozpraw czynnie uczestniczył w postępowaniu, nie zgłaszał problemów zdrowotnych w zakresie zaburzeń psychicznych, jak również przeczył uzależnieniu od alkoholu (sytuacje opisane w aktach sprawy i podniesione w opinii).

/ dowód: akta sprawy SO w Piotrkowie Tryb. I C 1176/17 /

W przebiegu uzależnienia alkoholowego można wskazać na następujące zaburzenia czynności psychicznych, które wyłączają zdolność do świadomego i swobodnego postępowania. Należą o nich: stan ostrego upojenia alkoholowego (stan zatrucia alkoholem) - stan po przyjęciu alkoholu, który przejawia się zaburzeniami poziomu świadomości, procesów poznawczych, percepcji, afektu lub zachowania, bądź innych funkcji i reakcji psychofizjologicznych, alkoholowy zespół abstynencyjny powikłany, drgawkowe napady abstynencyjne, majaczenie alkoholowe rozpoczynające się zazwyczaj w ciągu 48-72 h po przerwaniu picia i charakteryzujące się zaburzeniami świadomości w tym orientacji we wszystkich kierunkach, którym towarzyszą doznania omamowe oraz objawy wegetatywne (gorączka, wzmożone pocenie, tachykardia, wysokie wartości ciśnienia tętniczego, drżenie mięśniowe), zespół amnestyczny na tle uszkodzenia (...) w przebiegu encefalopatii W., która powstaje na tle niedoboru witaminy B1 (tiaminy). W objawach u powoda dominują zaburzeniami pamięci świeżej oraz problemami z przypominaniem sobie wydarzeń dawniejszych z towarzyszącymi konfabulacjami, zaburzeniami kontrolowania emocji i impulsów i myślenia abstrakcyjnego.

Z akt sprawy wynika, że powód wielokrotnie doświadczał stanów upojenia alkoholowego, przy czym brak podstaw do wnioskowania, że przejawiał objawy innych zaburzeń psychopatologicznych związanych z nadużywaniem alkoholu i mogących uniemożliwić świadome podejmowanie decyzji.

Występowanie upojenia alkoholowego u powoda w dniach 16 października 2015 roku i 29 lipca 2016 roku w trakcie sporządzania umów notarialnych wydaje się mało prawdopodobne. Stan zdrowia powoda w dniach 16 października 2015 i 29 lipca 2016 roku nie pozwala na stwierdzenie, że znajdował się w tym czasie w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, a aktualny stan psychiczny powoda nie ma znaczenia dla oceny oświadczeń woli złożonych przez powoda w 2015 i 2016 roku. W ocenie zdolności do świadomego, albo swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli znaczenie ma stan psychiczny powoda w momencie składania oświadczeń woli, a nie po upływie lat od ich złożenia.

/dowód: opinia biegłego specjalisty psychiatrii K. C. -k. 113-116 verte wraz z opinią uzupełniająca -k. -k. 147-149/

Sąd Okręgowy dokonał oceny materiału dowodowego i zważył co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie i jako takie podlega oddaleniu w całości.

Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 82 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

W świetle treści przepisu art. 86 § 1 k.c. jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny, jak również wtedy, gdy nie dotyczył treści czynności prawnej. Wada określona w art. 82 k.c., polegająca na nieprawidłowym funkcjonowaniu mechanizmu woli obejmuje dwa stany faktyczne, a mianowicie wyłączenie świadomości i wyłączenie swobody. W literaturze podkreśla się, że brak świadomości i swobody musi być zupełny, art. 82 k.c. wiąże bowiem przewidziane w nim skutki tylko z całkowitym wyłączeniem. Brak świadomości charakteryzuje się brakiem rozeznania, niemożnością rozumienia posunięć własnych lub też innych osób, niezdawaniem sobie sprawy ze znaczenia własnego postępowania. W piśmiennictwie i orzecznictwie uważa się, że błędem jest niezgodne z rzeczywistością wyobrażenie o czynności, a niezgodność może dotyczyć zarówno faktów, jak i prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 lutego 1973 r., 111 CRN 415/72, OSNCP 1974, nr 1, poz. 10; wyrok z 24 stycznia 1974 r., II CR 761/73, OSPiKA 1975, nr 11, poz. 238 i uchwała z 31 sierpnia 1989 r., III PZP 37/89, OSNCP 1990, nr 9, poz. 108). Przy czym nie każde mylne wyobrażenie o rzeczywistości — w świetle przepisów prawa cywilnego - może być podstawą skutecznego uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego w tych warunkach. Zgodnie z podanym wyżej przepisem, w pierwszej kolejności błąd musi dotyczyć treści czynności prawnej, w rozpoznawanej sprawie - umowy sprzedaży nieruchomości.

Oświadczenie woli jest nieważne, jeśli składająca je osoba z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych. Samo stwierdzenie występowania choroby psychicznej lub zespołu uzależnienia nie jest równoznaczne z niezdolnością do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli.

Ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.). Strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne (art. 232§1 k.p.c.). To na powódzie spoczywa ciężar dowodu faktu braku świadomości albo swobody w powzięciu decyzji i wyrażeniu woli w związku z umowami z 16 października 2015 r. oraz 29 lipca 2016 r. Powód był obowiązany udowodnić, że faktycznie w tych datach nie miał możliwości świadomego i swobodnego dokonania zaskarżonych czynności.

Tymczasem z dokumentów załączonych do pozwu w żaden sposób nie wynika, aby powód w chwili dokonywania obu darowizn był nieświadomy albo pozbawiony swobody w powzięciu decyzji i wyrażeniu woli. Zaświadczenie o stanie zdrowia (druk OL-9) sporządzone zostało w dniu 20.11.2019 r., a więc kilka lat po dokonanych darowiznach. Jednocześnie wynika z niego jedynie, iż powód ma "objawy neurologiczne pod postacią niedowładu kończyn dolnych i zaburzeń równowagi". Karta informacyjna leczenia szpitalnego z lutego 2019 r. również odnosi się do zaburzeń neurologicznych. Z kolei z orzeczenia o niepełnosprawności wynika, iż niepełnosprawność istnieje od 10.02.2019 r., a związana jest ze "znacznie ograniczoną możliwością samodzielnego poruszania się". W dalszej kolejności, karta informacyjna leczenia szpitalnego z 13.12.2018 r. dotyczy diagnostyki z powodu triparezy, czyli niedowładu kończyn.

Jednocześnie, jak powszechnie przyjmuje się zarówno w orzecznictwie, jak i w doktrynie nie stanowi przejawu braku świadomości albo swobody zawarcie przez stronę niekorzystnej dla niej umowy z powodu trudnej sytuacji ekonomicznej, w jakiej się znalazła, sam w sobie fakt korzystania przez stronę ze zwolnienia lekarskiego, życiowa lekkomyślność w podejmowaniu decyzji, zdenerwowanie w chwili składania oświadczenia czy niedojrzała osobowość lub samo w sobie uzależnienie od alkoholu.

Nie sposób również dać wiary powodowi, aby notariusz zezwoliła na przystąpienie do czynności notarialnej osobie będącej pod wpływem alkoholu. Notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym. Zgodnie z ustawą z dnia 14 lutego 1991 roku Prawo o notariacie czynności notarialne, dokonane przez notariusza zgodnie z prawem mają charakter dokumentu urzędowego. Przy dokonywaniu czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słuszych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne. Zadaniem notariuszy w systemie prawnym Rzeczypospolitej Polskiej jest czuwanie nad bezpieczeństwem i pewnością obrotu prawnego.

Jeżeli zdaniem powoda w trakcie sporządzania aktów notarialnych, był on pod wpływem alkoholu skutkującym wyłączeniem świadomości albo swobody w rozumieniu art. 82 k.c. w zw. z art. 86 § 1 k.c., to z pewnością taki stan upojenia musiałby być dostrzegalny dla innych osób uczestniczących w tych czynnościach. Należy mieć świadomość, że nie każda dawka alkoholu wyłącza świadome działanie. Aby znaleźć się w takim stanie konieczne jest znaczne upojenie alkoholem. Takie poziomu upojenia nie sposób byłoby nie zauważyć w organizmie powoda. Notariusz zatem z całą pewnością zauważyłby, że stan w jakim znajduje się powód uniemożliwia przeprowadzenie czynności i skuteczne zawarcie umowy.

Podkreślić należy, że powód w dniu 16 października 2015 r. udał się do Kancelarii Notarialnej przy ul. (...) samochodem pożyczonym od Pana R. B. (1). Pojazdem tym sam kierował, przyjechał nim do R..

W tym samym czasie u tego samego notariusza i w tej samej Kancelarii Notarialnej byli obecni R. B. (1) wraz z E. B., którzy bezpośrednio przed dokonaniem przez powoda darowizny na rzecz córki dokonali od powoda kupna innej nieruchomości. Co ciekawe tej czynności powód nie kwestionuje.

Trudno zatem przypuszczać, aby notariusz dopuściła do zawarcia umów następujących bezpośrednio po sobie przez osobę nieświadomą na skutek upojenia alkoholowego.

W dacie dokonywania drugiej z darowizn, tj. 29 lipca 2016 r. powód, pozwana oraz matka pozwanej J. N. udali się do Kancelarii Notarialnej przy ul. (...) wraz z Panem J. J.. Podkreślić należy, że przedmiotem darowizny z dnia 29 lipca 2016 była nieruchomość wchodząca w skład majątku wspólnego ówczesnych małżonków - rodziców pozwanej, tj. R. i J. N.. Darowizna na rzecz wspólnego dziecka jest czynnością naturalną i powszechną.

W dalszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z przepisem art. 92 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 stycznia 1991 r. Prawo o notariacie (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1796), akt notarialny powinien zawierać m.in. oświadczenie stron, z powołaniem się w razie potrzeby na okazane przy akcie dokumenty. Z kolei przepis art. 94 § 1 ustawy Prawo o notariacie stanowi, że akt notarialny przed podpisaniem powinien być odczytany przez notariusza lub przez inną osobę w jego obecności. Przy odczytaniu aktu notariusz powinien się przekonać, że osoby biorące udział w czynności dokładnie rozumieją treść oraz znaczenie aktu, a akt jest zgodny z ich wolą. Na żądanie powinny być odczytane również załączniki do aktu. Zakres nałożonych na notariusza obowiązków ma kształtować wysoki stopień pewności wywołania skutków prawnych przez strony umowy, zawartej w formie aktu notarialnego (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2005 r., IV CKN 453/04, Lex nr 376389). Akty notarialne, obejmujące darowizny z dnia 16 października 2015 r. oraz z 29 lipca 2016 r. kończą się stwierdzeniami o ich odczytaniu, przyjęciu i podpisaniu. Także z tej przyczyny należało uznać, że odzwierciedlają one dokładnie tę wolę stron, dotyczącą przesunięcia majątkowych, jaką miały one w chwili zawierania umowy.

Warto w tym miejscu zwrócić uwagę na motywację powoda, który jest rozczarowany faktem wyzbycia się majątku w obliczu obecnej jego choroby. Obecnie jest on ciężarem dla rodzeństwa, a nie ma zadowalających go środków finansowych. Aby poprawić swoją sytuację finansową chce odwrócić skutki dokonanych wcześniej czynności prawnych. Równoległe toczy się bowiem postępowanie o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli przenoszącego własność nieruchomości (tych samych, których dotyczy niniejsze postępowanie) z powodu rażącej niewdzięczności córki K. N. (1) względem powoda (sygn. akt I C 1109/18, Sąd Rejonowy w Radomsku, Wydział I Cywilny).

Dla zobrazowania relacji panujących w rodzinie N. i motywacji powoda do takiego postępowania niezbędnym jest odwołanie się do materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie rozwodowej powoda i matki pozwanej prowadzonej przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny o sygn. akt I C 1176/17. Problemy w rodzinie N. pojawiły się już wiele lat temu, jednak sytuacja pogarszała się od 2012 - 2013 roku, kiedy powód zaciągnął kredyt bankowy na zakup maszyn rolniczych, którego nie spłacał. Rozpoczął się okres problemów finansowych. Jednocześnie powód zaciągał kolejne zobowiązania, z których się nie wywiązywał.

Podkreślić również należy, że nieruchomość darowana pozwanej na mocy umowy z dnia 29 lipca 2016 r. została sprzedana na rzecz J. J. (poza działką nr (...) położoną w B., dla której prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Radomsku V Wydział Ksiąg Wieczystych księga wieczysta o nr (...)), a cena sprzedaży została przeznaczona na spłaty zobowiązań pieniężnych zaciągniętych przez powoda, co w swych zeznaniach potwierdził sam powód.

Materia dowodowy zgromadzony w przedmiotowej sprawie nie daje podstaw do przyjęcia, że zawierając przedmiotową umowę powód działał w warunkach, o jakich mowa w przepisie art. 82 KC, czyli w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, tym bardziej na skutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby przemijającego zaburzenia czynności psychicznych. W judykaturze przyjmuje się, że stan wyłączający świadomość to brak rozeznania, niemożność rozumienia zachowań własnych i zachowań innych osób, niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Z kolei powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie woli nie zostały zakłócone przez destrukcyjne czynniki wynikające z właściwości psychiki czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli.

Zarówno stan wyłączający świadomość, jak i nie pozwalający na swobodne powzięcie decyzji oraz wyrażenie woli muszą wynikać z przyczyny wewnętrznej, umiejscowionej w samym podmiocie a nie z okoliczności zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2006 r. w sprawie IV CSK 7/05, LEX nr 180191). Jeżeli natomiast decydujące znaczenie będą miały czynniki zewnętrzne, zakłócające swobodę bądź wiedzę składającego oświadczenie o istotnych okolicznościach, natomiast funkcje poznawcze nie doznają zaburzenia wyłączającego rozumienie lub zdolność podejmowania decyzji, to wówczas przesłanki z art. 82 KC nie wystąpią (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie V CSK 578/15, LEX nr 2080890).

Przenosząc powyższe na realia rozpoznawanej sprawy w pierwszej kolejności wykluczyć należy, aby powód cierpiał na chorobę psychiczną lub niedorozwój umysłowy. Okoliczności sprawy w tym dowód z opinii biegłego psychiatry, wykazały ponad wszelką wątpliwość, że choć powód wielokrotnie doświadczał stanów upojenia alkoholowego, to brak podstaw do wnioskowania, że powód przejawiał objawy innych zaburzeń psychopatologicznych związanych z nadużywaniem alkoholu i mogących uniemożliwiać świadome podejmowanie decyzji.

Mając na uwadze zeznania świadków D. J. (1) oraz R. B. (1) i E. B., należy wykluczyć możliwość występowania upojenia alkoholowego u powoda w dniach 16 października 2015 roku i 29 lipca 2016 roku w trakcie sporządzania umów notarialnych. D. J. (1) kategorycznie wykluczyła, aby w trakcie zawierania przed nią jako notariuszem czynności prawnych powód znajdował się w stanie uniemożliwiającym skuteczne zawarcie umowy, a nadto, że przed ich zawarciem treść dokonywanych czynności została powodowi i innym uczestnikom czynności odczytana, a powód nie zgłaszał do treści aktu żadnych uwag, ani pytań, po czym akty zostały jako zgodne z wolą powoda podpisane.

Odnosząc się do przedstawionej przez powoda dokumentacji lekarskiej, należy wskazać, że dotyczy ona stanu zdrowia powoda w latach 2018-2019 i w żadnej mierze nie pozwala na przyjęcie, że w czasie dokonywania czynności prawnych w postaci darowizny tj. w 2015 i 2016 roku R. N. (1) znajdował się w stanie wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Jeśli zaś chodzi o aktualny stan psychiczny powoda to nie ma on żadnego znaczenia dla oceny oświadczeń woli złożonych przez powoda w latach poprzednich.

W ocenie zdolności do świadomego albo swobodnego powzięcia decyzji i wyrażenia woli znaczenie ma stan psychiczny powoda w momencie składania oświadczeń woli, a nie po upływie kilku lat od ich złożenia. Brak jest jednocześnie jakichkolwiek przesłanek do stwierdzenia, że w dacie zawierania przed notariuszem umów darowizny u powoda występowały deficyty intelektualne, które mogłyby ujemnie wpływać na możliwość normalnego funkcjonowania, w tym podejmowania wszystkich czynności prawnych. Brak jest również podstaw do przyjęcia, że przy zawieraniu aktów notarialnych darowizny był on w stanie choćby przejściowych zaburzeń psychicznych, utrudniających mu możliwość rozeznania charakteru podejmowanych czynności czy też swobodnego podjęcia decyzji lub wyrażenia woli. Przeciwnie, z zeznań powoda wynika, że rozumiał on zasadniczą treść aktu notarialnego (przeniesienie własności nieruchomości na rzecz córki pod tytułem darmym), a jak wynika z zeznań pozwanej oraz świadków: J. N., M. N., E. B., R. B. (1), J. J., powód aktywnie uczestniczył we wszystkich etapach zawierania tych umów. Z zeznań M. N. wynika, że z inicjatyw darowania pozwanej nieruchomości wyszedł powód, który w ten sposób, chciał wyjść ze spirali długów, komorników i innych problemów finansowych i była to decyzja planowana, o której w domu mówiło się głośno. Jak wynika z zeznań świadka J. J. przed zawarciem umowy darowizny w 2016 roku powód towarzyszył J. J. zarówno u komornika, jak i w banku i był dobrze zorientowany w otaczającej go rzeczywistości, a dokonanie darowizny było przez niego zaplanowane i przemyślane i dokonane w konkretnym celu (spłata długów).

R. B. (1) również dobrze pamięta okoliczności zawierania umowy z powodem. Zapamiętał, że przed podpisaniem umowy, powód prowadził pożyczony od niego samochód, po czym spotkał się z powodem u tego samego notariusza, w tej samej kancelarii, gdzie w tym samym dniu wraz z żoną jako pierwsi zawierali z powodem umowę kupna sprzedaży nieruchomości. Świadek R. B. (1) jak i jego małżonka E. B. ponad wszelką wątpliwość stwierdzili, że w chwili dokonywania czynności powód był trzeźwy i doskonale rozumiał cel dla którego się tam znalazł. Co więcej z zeznań powołanych wyżej świadków wynika, że powód nie miał fizycznej możliwości wprowadzenia się w stan upojenia pomiędzy sporządzeniem obu umów.

Powód miał też świadomość, że zawarcie umowy z J. J. w związku z brakiem zdolności na nabycie gospodarstwa rolnego (brak 5 letniego okresu bycia rolnikiem) będzie wymagało ponownej wizyty u notariusza i sporządzenia dodatkowego aktu notarialnego. W sprawie brak jest również jakichkolwiek przesłanek, aby przyjąć, że doszło do jakiegokolwiek zakłócenia komunikacji między nim a notariuszem. Nie wystąpiło nic co mogłoby wskazywać, że powód jako darczyńca nie do końca zrozumiał znaczenie i skutki prawne dokonywanych czynności. Z zeznań świadka D. J. (1) – notariusza, przed którym powód dokonywał tych czynności prawnych wynika, że w czasie podpisywania umów darowizn R. N. (1) nie pozostawał pod wpływem alkoholu i nie wystąpiły u niego zachowania, które powodowałyby uzasadnione wątpliwości co do zdolności prawidłowego postrzegania rzeczywistości.

Zgodnie z przepisem art. 92 § 1 pkt 5 ustawy z dnia 14 stycznia 1991 r. Prawo o notariacie (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1796), akt notarialny powinien zawierać m.in. oświadczenie stron, z powołaniem się w razie potrzeby na okazane przy akcie dokumenty. Z kolei przepis art. 94 § 1 ustawy Prawo o notariacie stanowi, że akt notarialny przed podpisaniem powinien być odczytany przez notariusza lub przez inną osobę w jego obecności. Przy odczytaniu aktu notariusz powinien się przekonać, że osoby biorące udział w czynności dokładnie rozumieją treść oraz znaczenie aktu, a akt jest zgodny z ich wolą. Na żądanie powinny być odczytane również załączniki do aktu. Zakres nałożonych na notariusza obowiązków ma kształtować wysoki stopień pewności wywołania skutków prawnych przez strony umowy, zawartej w formie aktu notarialnego (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 2 lutego 2005 r., IV CKN 453/04, Łex nr 376389). Akty notarialne, obejmujące darowizny z dnia 16 października 2015 r. oraz z 29 lipca 2016 r. kończą się stwierdzeniami o ich odczytaniu, przyjęciu i podpisaniu. Także z tej przyczyny należało uznać, że odzwierciedlają one dokładnie tę wolę stron, dotyczącą przesunięcia majątkowych, jaką miały one w chwili zawierania umowy.

Tymczasem notariusz D. J. (1) kategorycznie wykluczyła, aby w trakcie dokonywania czynności z powodem zauważyła w jego zachowaniu lub u któregośkolwiek z uczestników czynności jakiegokolwiek ułomności oraz stwierdziła, że nie miała żadnych kłopotów we wzajemnej komunikacji z powodem. Przy sporządzaniu umowy dopełniono wszystkich wymogów formalnych, przewidzianych prawem o notariacie, co skutkuje koniecznością uznania, że została dochowana forma szczególna aktu notarialnego. Przy zawieraniu czynności prawnej przez powoda notariusz w dostatecznym stopniu upewniła się, że obie strony rozumieją jej treść, o czym świadczy m.in. okoliczność, że akt notarialny został stronom odczytany, a następnie podpisany, a w trakcie dokonywania opisywanej czynności powód nie zwracał się do notariusza z jakimikolwiek uwagami czy prośbami, które wskazywałyby na jego ułomność (pozostawanie pod wpływem alkoholu) np. o ponowne odczytanie aktu, wolniejsze czytanie itp. Przyjąć zatem należy, że literalna treść aktu notarialnego nie budziła u powoda jakichkolwiek wątpliwości.

Odnosząc się do treści zeznań P. N. oraz W. R. (rodzonego rodzeństwa powoda) po pierwsze wskazać należy, że żadne z nich nie było bezpośrednim świadkiem dokonywanych przez powoda czynności, a wszystkie okoliczności dotyczące sporządzonych w dnia 16.10.2015 i 29.07.2016 aktów notarialnych przywoływali wyłącznie z relacji powoda. To powoduje, że przydatność ich zeznań dla oceny zasadności powództwa jest niska.

Okoliczności, że powód borykał się z problemem alkoholowym, nie była przez nikogo kwestionowana. Istotne jest natomiast to w jakim stanie był powód w chwili dokonywania czynności prawnych darowizny, a takiej wiedzy ww. świadkowie (rodzeństwo powoda) nie posiadali. Jednocześnie z relacji P. N. wynika, że jego kontakt z powodem był bardzo rzadki, okazjonalny, a o problemach powoda ze zdrowiem świadek dowiedział się dopiero po jego powrocie do kraju, kiedy to powód zajął się swoim zdrowiem i rozpoczął badania, a następnie leczenie. Diagnoza stwardnienia rozsianego została postawiona w 2017 roku. Podkreślić też należy, że od tego roku nastąpiło zacieśnienie relacji z bratem. Powód darował wtedy bratu nieruchomości z zabudowaniami i pozostaje obecnie pod jego opieką.

Jako zupełnie niewiarygodne Sąd ocenił zeznania W. R. – siostry powód, która z jednej strony stanowczo twierdziła, że w dacie sporządzania kwestionowanych umów darowizny powód był w stanie upojenia alkoholowego i nie wiedział co się z nim dzieje. Świadek wnioskuje to z przebiegu przeprowadzonych z powodem w tych dniach rozmów. Twierdziła, że czuła od niego alkohol, a powód zachowywał się dziwnie. Z drugiej zaś strony zeznaje, że w latach 2014-2016 nie miała z powodem praktycznie żadnego kontaktu, widywała się z bratem raz w roku.

Podkreślić również należy że od czasu dokonania przez powoda darowizn upłynęło wiele lat (6 i 7). Od tego czasu powód wielokrotnie spotykał się z pozwaną i nie kwestionował legalności i ważności dokonanych umów .

Córki odwiedzały powoda za granicą, powód przyjeżdżał do domu, a zatem miał wiele okazji, aby ważność dokonanych umów zakwestionować, a jednak tego nie robił. Dopiero, gdy powód zachorował i nie miał gdzie zamieszkać zdecydował, że chce unieważnić przedmiotowe umowy.

Najstarsza siostra powoda U. N. skorzystała z przysługującego jej prawa do osmowy składania zeznań.(-k. -k. 103)

Podsumowując, stwierdzić należy, że na gruncie niniejszej sprawy nie spełniły się przesłanki niezbędne do stwierdzenia nieważności przedmiotowych umów darowizn.

W konsekwencji powództwo zostało oddalone.

Dalszym tego skutkiem jest wynikający z art. 98 k.p.c. obowiązek pokrycia kosztów procesu poniesionych przez stronę wygrywającą.